

2. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA

*Instrukcja „Kapłan – pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej”**

2. Główne elementy posługi i życia prezbiterów⁸

a) Tożsamość prezbitera

5. Nad tożsamością kapłana trzeba rozmyślać w świetle zbawczej woli Boga. Tożsamość ta bowiem jest owocem sakramentalnego działania Ducha Świętego oraz uczestnictwem w zbawczym działaniu Chrystusa, przyczyniającym się do przedłużania Jego dzieła w Kościele, w ciągu jego dziejowego rozwoju. Chodzi tu o tożsamość trójwymiarową: pneumatologiczną, chrystologiczną i eklezjologiczną. Nie wolno tracić z oczu tej pierwotnej teologicznej architektury posługiwania kapłana, który zostaje powołany, aby był sługą zbawienia. Tylko na tej podstawie możemy właściwie ukazać znaczenie konkretnej posługi duszpasterskiej w parafii⁹. Prezbiter jest sługą Chrystusa po to, aby dzięki Niemu, przez Niego i z Nim być sługą ludzi. Jego jestestwo ontologicznie upodobnione do Chrystusa stanowi podstawę wynikającej ze święceń służby dla dobra wspólnoty. Całkowita przynależność do Chrystusa spotęgowana i uwydatniona poprzez święty celibat, sprawia, iż kapłan jest na usługach wszystkich. Przedziwny dar celibatu¹⁰ czerpie bowiem światło i motywację z upodobnienia do oblubieńczego daru, jaki Syn Boży ukrzyżowany i zmartwychwstały składa z siebie ludzkości odkupionej i odnowionej.

Istnienie i działanie kapłana – jego konsekrowana osoba i jego posługiwanie – to rzeczywistości teologicznie nierozłączne i mające na celu pełnienie misji Kościoła¹¹: wieczne zbawienie wszystkich ludzi. W misterium Kościoła, który został objawiony jako Mistyczne Ciało Chrystusa oraz jako Lud Boży pielgrzymujący poprzez dzieje, zbudowany jako powszechny sakrament zbawienia¹², odnajdujemy i odkrywamy

* Przedrukowano fragmenty instrukcji dotyczące liturgii.

⁸ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do Trzeciego Tysiąclecia chrześcijaństwa* (19 marca 1999).

⁹ W tym sensie ważna będzie refleksja, którą podejmiemy na dalszych stronicach tego dokumentu, nad tym, co Jego Świętobliwość Jan Paweł II określił jako świadomość prezbitera, „że jest kapłanem Jezusa Chrystusa (...) Głowy i Pasterza Kościoła”: Apostolska adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nr 25: AAS 84 (1992) 695-696.

¹⁰ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów *Tota Ecclesia* (31 stycznia 1994), nr 59: Libreria Editrice Vaticana 1994.

¹¹ Por. JAN PAWEŁ II, Apostolska adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nr 70: dz. cyt., s. 778-782.

¹² Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium*, nr 48.

głęboką rację bytu posługi prezbiterialnej. „Wspólnota kościelna absolutnie potrzebuje kapłańskiej posługi, aby jej zapewniała obecność Chrystusa Głowy i Pasterza”¹³.

6. *Kapłaństwo wspólne* czyli chrzcielne chrześcijan, jako rzeczywisty udział w kapłaństwie Chrystusa, stanowi istotną właściwość nowego Ludu Bożego¹⁴. „Wy (...) jesteście wybranym plemieniem, królewskim kapłaństwem, narodem świętym, ludem [Bogu] na własność przeznaczonym” (1 P 2,9). „Uczył nas królestwem – kapłanami dla Boga i Ojca swojego” (Ap 1,6). „Uczyliście ich Bogu naszemu królestwem i kapłanami” (Ap 5,10). „Będą kapłanami Boga i Chrystusa i będą z Nim królować” (Ap 20,5). Teksty te przypominają słowa zapisane w Księdze Wyjścia, przenosząc na Nowy Izrael to, co zostało powiedziane o starodawnym Izraelu: „Pośród wszystkich narodów (...) wy będziecie Mi królestwem kapłanów i ludem świętym” (Wj 19,5-6). Bardziej jeszcze przypominają to, co zostało zapisane w Księdze Powtórzonego Prawa: „Ty (...) jesteś narodem poświęconym Panu, Bogu twojemu. Ciebie wybrał Pan, Bóg twój, byś spośród wszystkich narodów, które są na powierzchni ziemi, był ludem będącym Jego szczególną własnością” (Pwt 7,6).

„Kapłaństwo wspólne jest następstwem faktu, iż lud chrześcijański został przez Boga wybrany jako pomost w kierunku ludzkości i obejmuje każdego wiernego, który przynależy do tego ludu. Kapłaństwo posługi natomiast jest owocem specjalnego wybrania i powołania: «Jezus przywołał swoich uczniów (...) i wybrał spośród nich dwunastu» (Łk 6,13-16). Dzięki posłudze kapłańskiej wierni zachowują świadomość swojego kapłaństwa wspólnego i czynnie je spełniają (por. Ef 4,11-12). Kapłan bowiem przypomina im, że są ludem Bożym i uzdalnia ich do składania duchowych ofiar (por. 1 P 2,5), poprzez które sam Chrystus czyni nas wiecznym darem dla Ojca (por. 1 P 3,18). Bez obecności Chrystusa, którego reprezentuje prezbiter jako ustanowiony na mocy sakramentu przewodnik wspólnoty owa wspólnota nie byłaby w pełni wspólnotą kościelną”¹⁵.

W społeczności tego kapłańskiego ludu ustanowił więc Pan kapłaństwo posługi, do którego zostają powołani niektórzy wierni, aby służyli wszystkim innym z miłością pasterską i wykonywali świętą władzę. Kapłaństwo wspólne i kapłaństwo posługi różnią się między sobą istotą, a nie tylko stopniem¹⁶: nie chodzi tu tylko o bardziej

¹³ JAN PAWEŁ II, *Przemówienie do uczestników plenarnego posiedzenia Kongregacji ds. Duchowieństwa* (23 listopada 2001): AAS 94 (2002) 214 -215.

¹⁴ Por. *Konstytucje Apostolskie*, III, 16, 3: SC 329, s. 147; ŚW. AMBROŻY, *De Mysteriis* 6, 29-30: SC bis, s. 173; ŚW. TOMASZ Z AKWINU, *Summa Theologiae*, III, 63, 3; SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium*, nry 10-11; Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 2; KPK kan. 204.

¹⁵ JAN PAWEŁ II, *Przemówienie do uczestników plenarnego posiedzenia Kongregacji ds. Duchowieństwa* (23 listopada 2001): dz. cyt., s. 215.

¹⁶ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium*, nr 10; Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 2; PIUS XII, Encyklika *Mediator Dei* (20 listopada 1947): AAS 39 (1948) 555; Przemówienie *Magnificate Dominum*: AAS 46 (1954) 669; KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, PAPIESKA RADA DS. ŚWIECKICH, KONGREGACJA NAUKI WIARY, KONGREGACJA DS. KULTU BOŻEGO I DYSCIPLINY SAKRAMENTÓW, KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, KONGREGACJA DS.

lub mniej intensywny udział w jedynym kapłaństwie Chrystusa, ale o istotnie różne rodzaje uczestnictwa. Kapłaństwo wspólne opiera się na charakterze chrzcielny. On zaś jest duchową pieczęcią przynależności do Chrystusa, „uzdalnia i włącza chrześcijan do służenia Bogu przez żywy udział w liturgii Kościoła i wypełniania ich kapłaństwa na mocy chrztu przez świadectwo świętego życia i skutecznej miłości”¹⁷.

Kapłaństwo posługi natomiast opiera się na charakterze odcisniętym przez sakrament święceń, który upodabnia do Chrystusa Kapłana w taki sposób, iż kapłan mocą świętej władzy może *działać* w utożsamieniu z Chrystusem Głową *in persona Christi Capitis*, aby *składać* Ofiarę i *odpuszczać* grzechy¹⁸. Ochrzczonym, którzy otrzymali dar kapłaństwa posługi, została udzielona w sposób sakramentalny nowa i specyficzna misja: uosabiania w łonie Bożego ludu potrójnego – prorockiego, kultycznego i królewskiego – urzędu samego Chrystusa jako Głowy i Pasterza Kościoła¹⁹. Dlatego kapłani w wykonywaniu swoich specyficznych funkcji działają *in persona Christi Capitis* i, tym samym, w konsekwencji, *in nomine Ecclesiae*²⁰.

7. „Jest więc nasze kapłaństwo sakramentalne – kapłaństwem «hierarchicznym» i zarazem «służebnym». Stanowi szczególne «ministerium» – jest «posługą» względem wspólnoty wierzących. Nie pochodzi jednakże od tej wspólnoty, z jej jak gdyby wezwania i «delegacji». Jest darem dla tej wspólnoty, który pochodzi od samego Chrystusa, z pełni Jego własnego kapłaństwa. (...) Mając to na uwadze, widzimy dobrze, w jaki sposób nasze kapłaństwo jest hierarchiczne – czyli związane z władzą «kierowania i kształcenia ludu kapłańskiego» (por. KK 10) – a przez to samo właśnie «służebne». Spełniamy tę służbę, poprzez którą sam Chrystus nieustannie «służy» Ojcu w dziele naszego zbawienia. Cała nasza kapłańska egzystencja jest – i powinna być – głęboko przeniknięta tą służbą, jeśli z pełnym pokryciem mamy sprawować Ofiarę eucharystyczną *in persona Christi*”²¹.

EWANGELIZACJI NARODÓW, KONGREGACJA DS. INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, PAPIESKA RADA DS. INTERPRETACJI TEKSTÓW PRAWNYCH, *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów „Ecclesiae de mysterio”* (15 sierpnia 1997), „*Zasady teologiczne*”, nr 1: AAS 89 (1997) 860-891.

¹⁷ Por. *Katechizm Kościoła katolickiego*, nr 1273

¹⁸ Por. SOBÓR TRYDENCKI, Sesja XXIII, *Nauka o sakramencie święceń* (15 lipca 1563): DS 1763-1778; SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nn. 2; 13; Dekret *Christus Dominus*, nr 15; *Mszał rzymski*: Wprowadzenie ogólne, nry 4, 5 i 60; *Pontyfikał rzymski*: Święcenia, nry 131 i 123; *Katechizm Kościoła katolickiego*, nry 1366-1372, 1544-1553, 1562-1568, 1581-1587.

¹⁹ Por. JAN PAWEŁ II, Apostolska adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nry 13-15: dz. cyt., s. 677-681.

²⁰ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja *Sacrosanctum Concilium*, nr 33; Konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium*, nry 10, 28, 37; Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nry 2, 6, 12; KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów *Tota Ecclesia* (31 stycznia 1994), nry 6-12; ŚW. TOMASZ Z AKWINU, *S. Theol.*, III, 22, 4.

²¹ JAN PAWEŁ II, List do kapłanów na Wielki Czwartek roku 1979 *Novo incipiente* (8 kwietnia 1979), nr 4: AAS 71 (1979) 399.

W ciągu ostatnich dziesięcioleci Kościół doświadczył problemów związanych z „kapłańską tożsamością”. Wynikają one nierzadko z nie dość jasnej wizji teologicznej dwóch sposobów uczestnictwa w kapłaństwie Chrystusa. W pewnych środowiskach doszło nawet do naruszenia głębokiej równowagi teologicznej, właściwej dla autentycznego i stałego Magisterium. Obecnie istnieją wszystkie warunki sprzyjające przewyżczeniu zarówno niebezpieczeństwa „klerykalizacji” wiernych świeckich²² jak i „sekularyzacji” wyświęconych szafarzy.

Pełen poświęcenia udział świeckich w sprawowaniu kultu, w przekazywaniu wiary i w duszpasterskiej posłudze, zwłaszcza w obecnym czasie niedostatku prezbiterów, powodował nierzadko, iż niektórzy wyświęceni szafarze i świeccy ulegali pokusie wykraczania ponad to, na co zezwala Kościół a nawet co przerasta ich ontologiczną zdolność wynikającą z sakramentu. Skutkiem tego stało się pomniejszenie w teorii i praktyce specyficznej misji świeckich, polegającej na uświęcaniu struktur społeczności od wewnątrz.

Z drugiej strony w tym kryzysie tożsamości rodzi się „sekularyzacja” niektórych wyświęconych szafarzy jako skutek przyćmienia ich specyficznej roli, absolutnie niezastąpionej w kościelnej komunii.

8. Kapłan, *alter Christus*, jest w Kościele szafarzem istotnych czynności zbawczych²³. Poprzez swoją ofiarniczą władzę w odniesieniu do Ciała i Krwi Odkupiciela, poprzez władzę autorytatywnego głoszenia Ewangelii, przewyższania zła grzechu mocą sakramentalnego przebaczenia, jest kapłan – *in persona Christi Capitis* – przekazicielem życia i witalności w Kościele i w swojej parafii. To nie kapłan jest źródłem tego duchowego życia, ale Ten, który go udziela całemu ludowi Bożemu. Kapłan jest sługą, który mocą namaszczenia Duchem Świętym, przystępuje do sakramentalnego sanktuarium: do Chrystusa ukrzyżowanego (por. J 19,31-37) i zmarłego (por. J 20,20-23), z którego tryska zbawienie.

W Maryi, Matce Najwyższego i Wiecznego Kapłana, znajduje kapłan źródło przekonania, że razem z Nią jest „narzędziem zbawczej łączności między Bogiem i ludźmi”, chociaż w różny sposób: Najświętsza Dziewica poprzez Wcielenie, kapłan

²² Por. JAN PAWEŁ II, Apostolska adhortacja posynodalna *Christifideles laici* (30 listopada 1998), nr 23; AAS 81 (1989) 431; KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, PAPIESKA RADA DS. ŚWIECKICH, KONGREGACJA NAUKI WIARY, KONGREGACJA DS. KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, KONGREGACJA DS. EWANGELIZACJI NARODÓW, KONGREGACJA DS. INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, PAPIESKA RADA DS. INTERPRETACJI TEKSTÓW PRAWNYCH, *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów „Ecclesiae de mysterio”* (15 sierpnia 1997), „Zasady teologiczne”, nr 4: dz. cyt., s. 860-861; KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa* (19 marca 1999), s. 36.

²³ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów *Tota Ecclesia* (31 stycznia 1994), nr 7.

przez wykonywanie władzy święceń²⁴. Wież kapłana z Maryją jest motywowana nie tylko potrzebą opieki i pomocy; wynika ona raczej z uświadomienia sobie sytuacji obiektywnej: „bliskości Maryi” jako Tej, z którą „Kościół chce (...) wspólnie przeżywać tajemnicę Chrystusa”²⁵.

9. Jako uczestnik kierowniczej funkcji Chrystusa Głowy i Pasterza w stosunku do Jego Ciała²⁶, kapłan zostaje w szczególny sposób uzdolniony do tego, aby w dziedzinie duszpasterskiej był „człowiekiem komunii”²⁷, przewodnikiem gotowym do służenia wszystkim. Jest on wezwany do umacniania jedności członków z Głową i więzi między członkami. Z racji swego powołania kapłan jednoczy i służy, zgodnie z dwoistym wymiarem pastoralnej funkcji Chrystusa (por. Mt 20,28; Mk 10, 45; Łk 22, 27). Dla życia Kościoła i jego rozwoju konieczne są moce, które jest w stanie zapewnić tylko owa posługa komunii, przewodnictwa i służby. Nieodzowni są kapłani, którzy całkowicie upodobnieni do Chrystusa, obdarzeni powołaniem zakorzenionym w utożsamieniu się z Chrystusem, przeżywają „w Nim” i „z Nim” całe bogactwo cnót, jakie objawiał w sobie Chrystus Pasterz. Owe cnoty jawią się również w pełnym świetle i znajdują swoją motywację w naśladowaniu przez kapłana oblubieńczego oddania się ukrzyżowanego i wskrzeszonego Syna Bożego odkupionej i odnowionej przez Niego ludzkości. Stąd potrzebni są kapłani, którzy pragną być źródłami jedności i braterskiego oddania wszystkim ludziom, zwłaszcza najbardziej potrzebującym; uznający swoją kapłańską tożsamość w Dobrym Pasterzu²⁸; którzy nie tylko w swoim wnętrzu noszą obraz Chrystusa, ale też ukazują go w zewnętrznym postępowaniu, tak iż wszyscy i wszędzie mogą go rozpoznać²⁹.

Kapłan uobecnia Chrystusa Głowę Kościoła poprzez posługę słowa, będącą uczestnictwem w Jego funkcji prorockiej³⁰. *In persona et in nomine Christi* kapłan jest sługą słowa ewangelizującego, które wszystkich wzywa do nawrócenia i świętości; jest sługą słowa kultycznego, które wysławia wielkość Boga i wyraża dziękczynienie za Jego miłosierdzie; jest sługą słowa sakramentalnego, będącego skutecznym źródłem łaski. W tak wieloraki sposób kapłan mocą Ducha Parakleta przedłuża naukę Boskiego Mistrza we wspólnocie Jego Kościoła.

²⁴ Por. PAWEŁ VI, Katecheza podczas audiencji generalnej w dniu 7 października 1964: *Insegnamenti di Paolo VI* 2 (1964), s. 958.

²⁵ Por. PAWEŁ VI, Adhortacja *Marialis cultus* (2 lutego 1974), nry 11, 32, 50, 56: AAS 66 (1974), ss. 123, 144, 159, 162.

²⁶ Por. JAN PAWEŁ II, Apostolska adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nr 21: dz. cyt., s. 689.

²⁷ Tamże, nr 18: dz. cyt., s. 684; por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów *Tota Ecclesia* (31 stycznia 1994), nr 30.

²⁸ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 13.

²⁹ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów *Tota Ecclesia* (31 stycznia 1994), nr 46.

³⁰ Por. JAN PAWEŁ II, Apostolska adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nr 26: dz. cyt., s. 698; KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów *Tota Ecclesia* (31 stycznia 1994), nry 45-47.

b) Jedność życia

10. Sakramentalne upodobnienie do Jezusa Chrystusa dyktuje kapłanowi nowy motyw dążenia do świętości³¹ z racji powierzonej mu posługi, która jest święta ze swej natury. Nie oznacza to, że świętość, do jakiej wezwani są kapłani, ma być subiektywnie większa od świętości, do której z racji chrztu zostają powołani wszyscy chrześcijanie. Świętość jest zawsze taka sama³², choć wyraża się różnorodnie³³, ale kapłan winien do niej dążyć z nowego motywu: by odpowiedzieć na nową łaskę, która go ukształtowała, aby uobecniał osobę Chrystusa, Głowy i Pasterza, aby był żywym narzędziem w dokonywaniu dzieła zbawienia³⁴. W pełnieniu swojej posługi ten, który jest „sacerdos in aeternum” winien się starać, aby we wszystkim naśladować przykład Pana, łącząc się z Nim „w uznaniu woli Ojca i w składaniu siebie [samemu] w darze dla powierzonej [mu] trzody”³⁵. Na takiej podstawie umiłowania woli Bożej i pasterskiej miłości buduje się *jedność życia*³⁶, to znaczy *wewnętrzna jedność*³⁷ życia duchowego i działalności związanej z posługą. Pogłębianie się tej jedności życia opiera się na pasterskiej miłości³⁸, którą z kolei podtrzymuje głębokie rozmodlenie, tak iż prezbiter jest nierozdzielnie świadkiem miłości i mistrzem życia wewnętrznego.

11. Cała historia Kościoła dostarcza wspaniałych przykładów prawdziwie radykalnej gorliwości duszpasterskiej. Dostrzegamy w niej liczny zastęp świętych kapłanów, jak np. Proboszcz z Ars, patron proboszczów. Osiągnęli oni powszechnie uznaną świętość poprzez ofiarne i niezmordowane poświęcenie się pracy duszpasterskiej połączone z głębokim umartwieniem i życiem wewnętrznym. Owi duszpasterze przejęci umiłowaniem Chrystusa i wynikającą z niego miłością pasterską, stanowią żywą Ewangelię.

Niektóre prądy współczesnej kultury lekceważą cnotę, umartwienie i życie duchowe jako przejawy zbytniego skupiania się na ludzkim wnętrzu, wyobcowania, a w konsekwencji jako wyraz egoizmu, który staje się niezdolny do zrozumienia problemów świata i ludzi. W pewnych regionach powstała nawet wieloraka typologia prezbiterów: od socjologa do terapeuty, od robotnika do polityka i menadżera... aż do księdza „emeryta”. W związku z tym trzeba przypomnieć, że kapłan jest nosicielem ontologicznej konsekracji, która nie podlega ograniczeniu w czasie. Podstawą jego tożsamości jest otrzymany w sakramencie święceń charakter, na którego podłożu

³¹ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 12; KPK kan. 276 § 1.

³² Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium*, nr 41.

³³ Por. ŚW. FRANCISZEK SALEZY, *Wprowadzenie do życia pobożnego*, część 1, rozdz. 3.

³⁴ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 12; KPK kan. 276 § 1.

³⁵ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 14.

³⁶ Por. tamże.

³⁷ Por. JAN PAWEŁ II, Apostolska adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992): dz. cyt., s. 786.

³⁸ Tamże.

rozwija się i przynosi owoce łaska pasterska. Dlatego prezbiter winien być w stanie czynić wszystko, co czyni, zawsze jako kapłan. Jest on, jak mówił ks. Jan Bosco, kapłanem przy ołtarzu, i w konfesjonale, w szkole, na ulicy i wszędzie. Niekiedy sami kapłani pod wpływem obecnych sytuacji skłonni są mniemać, że ich postługa dotyczy życiowych peryferii. Tymczasem tkwi ona w samym sercu rzeczywistości, gdyż jest zdolna nieść światło, pojednanie i dokonywać odnowienia wszystkiego.

Może się zdarzyć, że niektórzy kapłani po rozpoczęciu posługi z entuzjazmem pełnym ideałów, popadają w zniechęcenie i rozczarowanie, graniczące z poczuciem klęski. Przyczyny tego stanu rzeczy są różne: od wadliwej formacji po brak więzi braterskiej w diecezjalnym prezbiterium; od osobistej izolacji po obojętność i odmowę poparcia ze strony samego biskupa³⁹ i wspólnoty; od osobistych problemów, także zdrowotnych, po rozgoryczenie spowodowane niemożnością znalezienia rozwiązań; od nieufnego podejścia do ascezy i zaniedbania życia wewnętrznego – po brak wiary.

Rozmach posługi bez solidnej duchowości kapłańskiej mógłby się przekształcić w czczy aktywizm, pozbawiony jakiegokolwiek prorockiego namaszczenia. Jasną jest rzeczą, że naruszenie jedności we wnętrzu kapłana to przede wszystkim następstwo wyziębienia jego pasterskiej miłości; wyziębienia czujnej miłości, z jaką winien „strzec «tajemnicy», która została mu powierzona dla dobra Kościoła i ludzkości”⁴⁰.

Dlatego trwanie na adoracji, w intymnej rozmowie z dobrym Pasterzem obecnym w Najświętszym Sakramencie ołtarza, ma w życiu duszpasterskim niepodważalne pierwszeństwo przed wszelkimi innymi czynnościami. Kapłan, przewodnik wspólnoty, winien tego pierwszeństwa przestrzegać, aby nie wyjałowić wewnątrz i nie stać się nikomu nie przydatnym, wyschlłym kanałem.

Trzeba uznać, że życie wewnętrzne jest najważniejszym przedsięwzięciem pastoralnym. Wszelkie duszpasterskie plany, zamierzenia misyjne, wszelkie wysiłki ewangelizacji, nie oparte na pierwszeństwie duchowości i kultu Bożego, byłyby skazane na porażkę.

c) Specyficzna droga ku świętości

12. Kapłaństwo posługi, w takiej mierze, w jakiej upodabnia do kapłańskiego sposobu bytowania i działania Chrystusa, wprowadza nowość w duchowe życie tego, kto ten dar otrzymał. To duchowe życie polega na uczestnictwie w funkcji Chrystusa

³⁹ SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Christus Dominus*, nr 16: „Szczególną miłością niech zawsze [biskupi] otaczają kapłanów, uważając ich za synów i przyjaciół, zwłaszcza że oni podejmują po części ich zadania i troski i spełniają je gorliwie z codzienną starannością. Dlatego niech się starają być zawsze gotowi, by ich wysłuchać, a poprzez pełen zaufania szacunek do nich, troszczyć się o pracę duszpasterską w całej diecezji. Niech się troszczą o ich sytuację duchową, intelektualną i materialną, aby mogli oni żyć święcie i pobożnie oraz wiernie i owocnie wypełniać swoją posługę”.

⁴⁰ JAN PAWEŁ II, Adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nr 72: dz. cyt., s. 787.

jako Głowy Kościoła i rozwija się przez pełnienie służby Kościołowi: jest to świętość osiągnana w posłudze i przez posługę.

13. Z tego względu wielkie znaczenie dla duchowego życia kapłana i dla skuteczności jego posługi ma pogłębianie „świadomości, że jest szafarzem”⁴¹. Służebny związek z Jezusem Chrystusem „ustanawia w kapłanie i wymaga od niego następnego związku, który opiera się na «intencji», czyli świadomej i wolnej woli czynienia, za pośrednictwem znaku sakramentalnego, tego, co pragnie czynić Kościół”⁴². Wyrażenie: „mieć intencję czynienia tego, co czyni Kościół” rzuca światło na duchowe życie wyświęconego szafarza i wzywa go, aby uznawał się za osobowe narzędzie w służbie Chrystusa i Kościoła oraz oddawał je do dyspozycji w konkretnych czynnościach posługi. „Intencja” w tym sensie zakłada w sposób konieczny związek z działaniem Chrystusa Głowy, przeżywany w Kościele i przez Kościół, zgodność z Jego wolą, wierność Jego rozporządzeniom, posłuszeństwo wobec Jego gestów: działanie służebne jest narzędziem działania Chrystusa i Kościoła jako Jego Ciała.

Chodzi tu o trwałą osobistą postawę woli: „Tego rodzaju związek, w sposób naturalny staje się bardzo szeroki i niezwykle głęboki, obejmując rozum, uczucia, życie, to znaczy cały ciąg «predyspozycji moralnych» i duchowych odnoszących się do znaków posługiwania spełnianych przez kapłana”⁴³.

Kapłańska duchowość wymaga oddychania w klimacie bliskości Pana Jezusa, przyjaźni i osobistego spotkania, „współdziału” w posłannictwie sługi, miłości i oddania Jego Osobie w „osobie” Kościoła jako Ciała i Oblubienicy Chrystusa. Miłość do Kościoła i oddanie mu się w posłudze zakłada głębokie umiłowanie Pana Jezusa. „Ta zaś miłość pasterska wypływa głównie z Ofiary eucharystycznej, ponieważ całe życie prezbitera jest w niej zakorzenione, tak iż to, co dokonuje się na ołtarzu ofiarnym, kapłańskie serce stara się odnieść do siebie. Nie można zaś tego osiągnąć, jeśli sami kapłani nie będą wnikali przez modlitwę coraz głębiej w misterium Chrystusa”⁴⁴.

W tym wnikaniu w misterium wspomaga nas Najświętsza Maryja Panna, zjednoczona z Odkupicielem. „Kiedy bowiem sprawujemy Mszę świętą, jest wśród nas obecna Matka Syna Bożego, która nas wprowadza w misterium Jego odkupieńczej Ofiary. W ten sposób staje się Ona pośredniczką łask spływających z tej Ofiary na Kościół i na wszystkich wiernych”⁴⁵. „Maryja bowiem została w sposób jedyny złączona z kapłańską Ofiarą Chrystusa, kiedy jednoczyła się z Jego wolą zbawienia świata przez Krzyż. Stała się Ona pierwszą i najdoskonalszą duchową uczestniczką Jego Ofiary jako Kapłana i Hostii. Z tego powodu może Ona otrzymać i dać tym,

⁴¹ Tamże, nr 25: dz. cyt., s. 695.

⁴² Por. tamże.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 14.

⁴⁵ JAN PAWEŁ II, *Wprowadzenie do Mszy świętej w uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej*, „L' Osservatore Romano”, 26 sierpnia 2001.

którzy na płaszczyźnie służebnej uczestniczą w kapłaństwie Jej Syna, łaskę pozwalającą coraz głębiej odpowiadać na wymagania duchowej ofiary, jaką kapłaństwo zakłada. W szczególny sposób łaskę wiary, nadziei i wytrwania w doświadczeniach, przyjmowanych jako przynaglenie do bardziej obojętnego udziału w Ofierze odkupienia”⁴⁶.

Eucharystia winna zajmować w życiu kapłana „miejsce naprawdę centralne”⁴⁷[⁴⁷], ponieważ w niej zawiera się całe duchowe dobro Kościoła i jest ona źródłem i szczytem całej ewangelizacji⁴⁸. Stąd płynie wyjątkowe znaczenie przygotowania do Mszy świętej i codziennego jej sprawowania⁴⁹, dziękczynienia oraz nawiedzenia w ciągu dnia Jezusa obecnego w Najświętszym Sakramencie!

14. Oprócz Ofiary eucharystycznej kapłan sprawuje również codziennie liturgię Godzin, która jest dobrowolnie przyjętym, poważnym obowiązkiem. Poprzez bezkrwawą Ofiarę Chrystusa uobecnianą na ołtarzu i sprawowanie liturgii godzin wraz z całym Kościołem, w sercu kapłana umacnia się miłość ku Boskiemu Pasterzowi i staje się coraz bardziej dostrzegalna dla wiernych. Kapłan otrzymał przywilej „przemawiania do Boga w imieniu wszystkich”; stał się „jakby ustami całego Kościoła”⁵⁰; dopełnia on w modlitwie liturgicznej braków w oddawaniu chwały Chrystusowi i jako uwierzytelniony ambasador w sposób jak najbardziej skuteczny wyjednuje światu zbawienie⁵¹.

d) Wierność kapłana wobec dyscypliny kościelnej

15. „Świadomość bycia sługą” zawiera w sobie także poczucie działania w jedności z całym Ciałem Chrystusa. Albowiem dla rozwoju życia i posłannictwa Kościoła konieczny jest porządek, potrzebne są reguły, zasady postępowania, jednym słowem – ład wynikający z dyscypliny. Trzeba koniecznie przewyciężyć wszelkie uprzedzenia do kościelnej dyscypliny, poczynając od samego jej określenia oraz pokonać lęki i kompleksy, które powstają kiedy się na nią powołujemy czy też domagamy się jej przestrzegania. Tam gdzie szanowane są normy i zasady będące oparciem dla kościelnej dyscypliny, unika się napięć mogących udaremnić jednolity wysiłek duszpasterski, jakiego Kościół potrzebuje dla skutecznego wypełnienia swej misji ewangelizacyjnej. Dojrzałe przyjęcie obowiązków posługi wiąże się z przekonaniem, że Kościół „potrzebuje zasad, aby jego hierarchiczna i organiczna struktu-

⁴⁶ JAN PAWEŁ II, Katecheza podczas audiencji generalnej w dniu 30 czerwca 1993 roku, *Maryja jest Matką Najwyższego i Wiecznego Kapłana*, „L'Osservatore Romano”, 30 czerwca – 1 lipca 1993.

⁴⁷ JAN PAWEŁ II, Apostolska adhortacja posynodalna *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nr 26: dz. cyt., s. 699.

⁴⁸ SOBÓR WATYKAŃSKI II, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, nr 5.

⁴⁹ Tamże, nr 13; por. KPK kan. 904 i 909.

⁵⁰ ŚW. BERNARDYN ZE SIENY, *Sermo XX*, w: *Opera omnia*, Venetiis 1591, s. 132.

⁵¹ ŚW. KOLUMBAN MARMION, *Christus wzorem kapłana*, rozdz. 14, Maredsous 1951.

ra była widoczna i aby mógł pełnić funkcje powierzone mu z Bożego rozporządzenia, zwłaszcza związane ze świętą władzą i udzielaniem sakramentów⁵².

Ponadto świadomość kapłana, że jest sługą Chrystusa i Jego mistycznego Ciała, zakłada obowiązek wiernego spełniania woli Kościoła wyrażającej się konkretnie w normach prawa⁵³. Celem kościelnego prawodawstwa jest bowiem wzrost doskonałości życia chrześcijańskiego poprzez lepsze wypełnienie jego zbawczej misji podejmowanej ze szczerym sercem i dobrą wolą.

Wśród wszystkich wyliczonych aspektów szczególne znaczenie ma posłuszeństwo prawom i liturgicznym rozporządzeniom Kościoła, czyli miłość i wierność wobec norm, mających na celu kształtowanie czynności kultu zgodnie z wolą Najwyższego i Wiecznego Kapłana oraz Jego mistycznego Ciała. Liturgię pojmujemy jako wypełnianie kapłańskiej funkcji Jezusa Chrystusa⁵⁴, jako czynność w najwyższym stopniu świętą, jako szczyt, „do którego zmierza działalność Kościoła i zarazem [źródło], z którego wypływa cała jego moc⁵⁵”. Stąd szczególnie w tej dziedzinie winien mieć kapłan głęboką świadomość, że jest sługą oraz że działa w zgodzie ze zobowiązaniami dobrowolnie i uroczyście przyjętymi w obliczu Boga i wspólnoty. „Prawo kierowania sprawami liturgii należy wyłącznie do władzy Kościoła. Przysługuje ono Stolicy Apostolskiej oraz, zgodnie z prawem, biskupowi (...) Dlatego nikomu innemu, choćby nawet był kapłanem, nie wolno na własną rękę niczego dodawać, ujmować ani zmieniać w liturgii⁵⁶”. Dowolność, wyrażenia o wydźwięku subiektywnym, improwizacje, nieposłuszeństwo w celebracji eucharystycznej, są w sposób oczywisty sprzeczne z istotą Najświętszej Eucharystii jako Ofiary Chrystusa. To samo dotyczy sprawowania innych sakramentów, zwłaszcza sakramentu pokuty, w którym dostępujemy przebaczenia grzechów i pojednania z Kościołem⁵⁷.

Z podobną troską niech kapłani zwracają uwagę na autentyczny i świadomy udział wiernych w liturgii świętej, o jaki Kościół nieustannie zabiega⁵⁸. W liturgii istnieją funkcje, jakie mogą być wykonywane przez wiernych, którzy nie otrzymali sakramentu święceń; inne zaś są absolutnie zastrzeżone wyłącznie dla szafarzy wyświęconych⁵⁹. Poszanowanie dla tożsamości osób należących do różnych stanów życia i dla

⁵² JAN PAWEŁ II, Konstytucja apostolska *Sacrae disciplinae leges* (25 stycznia 1983): AAS 75, II (1983) XIII.

⁵³ Por. tamże.

⁵⁴ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja *Sacrosanctum Concilium*, nr 7.

⁵⁵ Tamże, nr 10.

⁵⁶ Tamże, nr 22.

⁵⁷ Por. KPK kan. 959.

⁵⁸ SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja *Sacrosanctum Concilium*, nr 23.

⁵⁹ KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, PAPIESKA RADA DS. ŚWIECKICH, KONGREGACJA NAUKI WIARY, KONGREGACJA DS. KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, KONGREGACJA DS. EWANGELIZACJI NARODÓW, KONGREGACJA DS. INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, PAPIESKA RADA DS. INTERPRETACJI TEKSTÓW PRAWNYCH, *Instrukcja o niektórych*

komplementarności ich funkcji w posłannictwie Kościoła, wymaga unikania jakiegokolwiek zamętu w tej dziedzinie.

e) Kapłan w kościelnej komunii

16. Aby służyć Kościołowi – który złożony jest ze wspólnoty wiernych obdarzonych tą samą godnością ochrzczonych, lecz z różnymi charyzmatami, i upoważnionych do pełnienia różnych funkcji – trzeba go znać i kochać, i to nie w duchu modnych i przemijających nurtów myślowych czy ideologicznych, ale zgodnie z wolą Jezusa Chrystusa, założyciela Kościoła. Kapłan, któremu na mocy upodobnienia do Chrystusa Głowy została powierzona funkcja służby wspólnocie, winien znać i szanować specyfikę roli wiernych świeckich oraz na wszelki możliwy sposób zabiegać o to, by każdy członek wspólnoty podejmował w niej własną odpowiedzialność. Kapłan jest na służbie wspólnoty, ale jest także przez nią podtrzymywany. Potrzebuje on pomocy laikatu nie tylko dla zapewnienia swojej wspólnotie organizacji i zarządzania, ale także dla rozwoju wiary i miłości. Istnieje swoista osmoza między wiarą prezbitera i wiarą innych wiernych. Chrześcijańskie rodziny i gorliwe wspólnoty wspomagały często pomocy kapłanów w chwilach kryzysu. Z tej samej racji jest ogromnie ważne, aby prezbiterzy znali i darzyli szacunkiem różne formy naśladowania Chrystusa właściwe dla osób konsekrowanych oraz traktowali je jako bezcenny skarb Kościoła i jako świadectwo płodności Ducha Świętego w jego wspólnotcie.

Prezbiterzy są tym bardziej wyrazistymi znakami i sługami kościelnej komunii, im bardziej żyją w Kościele zakorzenionym w czasie, czyli w świętej tradycji strzeżonej przez Magisterium. Odniesienie do tradycji zapewnia posłudze prezbitera trwałość i obiektywizm świadectwa dawanego prawdzie, której historyczne objawienie dokonało się w Chrystusie. Pomaga to kapłanowi uniknąć niezdrowej pogoni za nowinkami, która przynosi szkodę wspólnotcie oraz pozbawia kapłańską posługę jej głębi i wiarygodności.

W sposób szczególny proboszcz winien być cierpliwym tkaczem więzów komunii własnej parafii z Kościołem partykularnym i z Kościołem powszechnym. Powinien się stawać prawdziwym wzorem wierności wobec Nauczycielskiego Urzędu Kościoła i jego wielkiej dyscypliny.

kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów „Ecclesiae de mysterio” (15 sierpnia 1997), „Zasady teologiczne”, nr 3; „Rozporządzenia praktyczne”, art. 6 i 8: AAS 89 (1997) 859, 869, 870- 872; PAPIESKA RADA DS. INTERPRETACJI TEKSTÓW PRAWNYCH, Odpowiedź (11 lipca 1992): AAS 86 (1994) 541- 542.